

Durmuş Hocaoğlu

Iraklılar Bir “Millet” Olabilir mi?

Yeniçağ, “Analiz”, 06 Ocak 2006, Pazar., s.12
“Analiz” Sıra No: 488; 2007-003; Ocak-03

YENİÇAĞ

Millet olmak hakikaten büyük bir mes’ele; bunun içindir ki her toplum millet olamıyor; veya *vice versa*: Her toplum millet olamıyor; bunun içindir ki millet olmak hakikaten büyük bir mes’ele. Millet olmak bir büyük başarıdır; bir “büyük insanlık başarısı”. İşte, millet olmağın güçlüğü de, her cemiyetin aynı büyük insanlık başarısını yakalayamamasından ileri gelmektedir. Nasıl ki her insan cemiyetinin mutlaka bir lisânı ve bir kültürü olmakla beraber ancak mahdut miktarda cemiyetler – başka büyük insanlık başarıları olan - medeniyetler ve yüksek kültürler inşa edebiliyor ise, benzer şekilde, dünyanın her yerinde, el’ân ve tarih boyunca, her yerde cemiyetler var-olmuş ve olmakta olmakla beraber, ancak pek az cemiyet, millet olabilmıştır ve olabilmektedir.

Millet olmak, millet seviyesine terfi’ edebilmek birçok şeye bağlı muhakkak; ancak bunlar içinde birisi, konumuz gereği önplana çıkmaktadır: “**Asabiye**”; yâni, “dayanışma rûhu”. Bir cemiyetin millete ref’ olunmasındaki en başta gelen tâyin edici âmillerden birisi bu. Asabiye kavramını teknik bir terim hâline getiren Haldûn’un tasnîfine nazaran, mâlûm, iki tür asabiye bulunmaktadır: **Neseb (Soy) Asabiyesi** ve **Sebeb Asabiyesi**. Bunlardan birincisi, aynı soya ve aynı lisâna âit insanlar arasındaki dayanışma bağının ifâdesidir, ikincisi ise aynı siyâsi teşkîlatlanma içerisinde bulunmaktan ileri gelen dayanışma bağının. Millet, evvelemerde birincisi üzerine kök salar ve sonra da ikincisi üzerine büyür. Ne var ki, sâdece aynı soya ve aynı lisan âit olan cemiyetler her zaman aynı bir milleti teşkîl etmeyebilir de: Amerikalılar ile İngilizlerin lisanlarının müşterek ve soylarının da büyük nisbette aynı olmasına karşılık, aynı değil farklı milletler olmaları gibi. Bu iki asabiyeden ayrı olarak, aynı soy ve aynı lisan bağı içinde başka asabiyeler de bulunmaktadır: **Aşîret Asabiyesi** ve **Kabîle Asabiyesi** gibi; ancak bunlar, asabiye olmakla birlikte, Millî Asabiye’den uzaktırlar. Dahasının dahası da şudur ki, bilâkis, aşîret ve kabîle asabiyeleri Millî Asabiye’nin ayak bağıdırlar; ona ket vururlar ve mâni’ oluştururlar. Bir millet hâlinde teşkîlatlanabilmek için elzem olan Millî Asabiye, büyük ölçekte, aşîret ve kabîle gibi alt gelişmişlik seviyesindeki cemiyet yapılanmalarının tasfiye edilmeleriyle orantılı olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı soy ve aynı lisan muhtelif aşîretler ve kabîleler arasında rızâî mutâbakat ile elde edilen dayanışmayı ifâde eden **Hilf** de bir asabiye türüdür ve fakat o dahi bir millî asabiye teşkîl edilemez, belki ancak, kabîle ve aşîret asabiyelerini silmeye muktedir olmak şartıyla millî asabiyeye giden yolu açabilir. Bunlardan ayrı olarak bir de aynı dine mensûbiyetten ileri gelen **Dinî Asabiye** vardır ve fakat bu da, bir millî asabiye için elzem şart olmakla birlikte tek başına yeter değildir. Zira, aksi vârid olaydı, aynı dinden olan bütün insan topluluklarının aynı millete mensup olmaları iktizâ ederdi.

Şu halde **Millet nasıl olunur ve niçin Iraklılar bir millet olamıyor?**

Kestirmeden gidelim: Millet – modern mânâda milleti kastediyorum – Benedict Anderson’un tanımıyla, **bütün üyeleri birbirleriyle hiç tanışmadığı hâlde, herbirinin zihninde toplamlarının hayâli yaşamaya devam eden, tahayyül edilmiş bir cemaattir.** Bu ise, şu demektir: **Millet, müşterek bir beyinle düşünen ve kendisini bir büyük organizmanın kopmaz bir parçası olarak gören, müşterek hayâlleri, idealleri, tasavvurları bulunan büyük bir cemaat, bir “büyük cemaat”tir.** İşte, Iraklılar bundan mütevellid bir millet olamıyor ve bir “Irak Milleti”ne vücut veremiyorlar. Çünkü, “Iraklılar”, kendilerini bir büyük organizmanın kopmaz bir parçası olarak görmüyorlar, göremiyorlar; müşterek hayâlleri, idealleri, tasavvurları bulunmuyor; müşterek bir beyinleri yok, müşterek olan hiçbir şeyleri yok, hâsılı bir müşterek asabiyeleri yok. Dinleri müstesnâ; ama her din gibi İslâm’ın, İslâmî Asabiye’nin dahi yolları bu kadar ayrılmış kitleleri tek başına birarada tutmaya gücü yetmez ve yetmiyor da nitekim.

Öyle ki...

.. bu defa da sayfa bitti. Anlaşılan, yıllık izne bir gün sonra çıkmam gerekecek. En iyisi yârın buluşalım.

